

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod 19.3.2014

čj. UKZUZ 020633/2014

Zpráva č. 1 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.–16.3.2014

1. Počasí

První měsíc roku se teploty pohybovaly v příjemném rozmezí od -6 °C do plus 10 °C. Výrazný pokles byl zaznamenán v některých lokalitách až 25. a 26. ledna, kdy naměřené teploty klesly i k -15 °C. Poté ale přišlo opět oteplení a nejvyšší denní teploty mírně překročily hranici plus 10 °C. Prakticky stejný průběh počasí byl až do konce sledovaného období – střídání chladnějších a teplejších úseků, ale maximální teploty se začaly od přelomu února a března poměrně výrazně zvyšovat a lokálně dosahovaly i více než 15 °C. Při měření prováděných na stanicích ÚKZÚZ v Lípě a Hradci nad Svitavou nebyla v hloubce 5 cm v půdě ani jednou zaznamenána teplota pod nulou.

Přestože v posledních dvou dnech sledovaného období přišly spolu s ochlazením i srážky s úhrny do 15 mm, zůstává přetrvávajícím problémem nedostatek vláhy. K propadu dvou posledních měsíců minulého roku přibyl deficit za toto sledované období ve výši okolo 50 mm srážek. Mimo nejvyšších polohy padal sníh v průběhu zimy pouze výjimečně a vždy velmi rychle roztál.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Stav porostů ozimých plodin je v současné době hodnocen jako velmi dobrý. Neobvykle teplé zimní období však vyhovovalo nejen rostlinám ale i některým škůdcům, jejichž první výskyty byly zaznamenány již v únoru. Zmiňované sucho a absence sněhové pokrývky neumožnily výraznější rozvoj houbových chorob. Nebývale brzy bylo možno i zahájit polní práce a tak bylo provedeno přihnojení ozimů, zaseta je i většina jařin a bylo zahájeno sázení brambor v ranobramborářské oblasti.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 15–29 BBCH)

(fáze 5. listu: 5. list rozvinutý - 9 a více odnoží viditelných)

První výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byly sice hlášeny z většiny okresů, ale jednalo se pouze o slabou intenzitu.

Hodnocení napadení rostlin se provádí v době objevení posledního listu (fáze 37 BBCH) prohlídkou 20 rostlin při úhlopříčném průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Z odnoží ve vzorku se odebere 3. list shora. Vypočte se procento napadených listů na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51 (metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Podobná byly i situace ve výskytech **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**, ale u této choroby byly zaznamenány již i výskyty střední, a to v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Kámen a Oudoleň 4.3./, Jičín /lokalita Železnice 10.3. a Běchary 11.3./ a Trutnov /lokalita Doubravice 25.2./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

V okrese Jičín /lokalita Vokšice 10.3./ byly zjištěny první výskyty **choroby pat stébel (*Tapesia yellundae*)**, jmenovitě u odrůdy Avenue.

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**, především na okrajích pozemků, byly pozorovány v okresech Náchod /lokalita Černčice 11. 3./ a Svitavy /lokalita Morašice, Benátky, Janov a Dolní Újezd/ - byla provedena lokální aplikace rodenticidů.

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

JEČMEN OZIMÝ (RF 25–30 BBCH)

(pátá odnož viditelná - začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm)

V okresech Jičín /lokalita Valdice 10.3./ a Pardubice /lokalita Staré Čívce 11.3./ byl zjištěn střední výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)**.

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Pardubice /lokalita Staré Čívce 11.3./ byl zaznamenán první výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Hodnotí se v RF 25 napadení rostlin, tj. určí se počet odnoží s příznaky a v RF 32 – 37 napadení listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Jičín /lokalita Valdice 10.3./ byl zjištěn slabý až střední výskyt požerků od **dřepčků (*Phyllotreta* spp.)**.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 19–30 BBCH)

(6 až 9 a více listů vyvinuto - 5. pravý list vyvinutý)

Střední laboratorně potvrzený výskyt **nádorovitosti kořenů brukvovitých (*Plasmodiophora brassicae*)** byl zjištěn v okrese Náchod /lokalita Police nad Metují 11.3./.

Kontroluje se 50 rostlin – rostliny se odebírají namátkově při úhlopříčném průchodu porostem. Přednostně se odebírají rostliny s příznaky napadení v místech s terénní depresí. Rostliny je třeba ze země vyrýt s celým kořenovým balem. Hodnotí se rostliny s příznaky nádorovitosti kořenů. Pro každou hodnocenou rostlinu se určí stupeň napadení. Zaznamená se počet rostlin v každém stupni napadení. Ochrana je zaměřena na dodržování fyto-sanitárních opatření, řepky na zamořených lokalitách zařazovat až za šest let. Brukvovité plodiny by se neměly pěstovat v zamokřených půdách a pH musí být upraveno vápnem na neutrální reakci.

Při prohlídkách porostů v okresech Hradec Králové /lokality Humburky a Kratonohy 5.3./, Jičín /lokality Valdice 3.3., Markvartice 10.3. a Vokšice 11.3./ a Trutnov /lokalita Bílé Poličany 25.2./ byl na starších listech zjištěn lokálně až střední výskyt **fomového černání stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*)**.

Pozorování se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochrana vzcházejících rostlin zajistí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Pouze slabý výskyt **šedé plísňovitosti brukvovitých (*Botrytis cinerea*)** byl pozorován v okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 25.2./.

V nainstalovaných Mörickeho miskách byly již v posledních dnech února zjištěny první výskyty **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** – Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov 26.2./, Chrudim /lokalita Podlíšťany 27.2./, Jičín /lokalita Valdice 3.3./, Náchod /lokalita Polici nad Metují 3.3./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Skršice 3.3./, Svitavy /lokalita Čtyřicet Lánů 11.3./ a Ústí nad Orlicí /lokality Zámorsk, Slatina, Vraclav a Vysoké Mýto 25.2.-4.3./.

V okresech Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov 14.3./ a Jičín /lokalita Valdice 10.3./ došlo ke zvýšení jeho výskytu až k hodnotám prahu škodlivosti.

Úlovky **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** byly hlášeny z okresů Hradec Králové /lokalita Praskačka 5.3./, Jičín /lokalita Valdice 3.3./, Svitavy /lokalita Čtyřicet Lánů 11.3./, Trutnov /lokalita Bílé Poličany 5.3./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Skršice 3.3./.

Pozorování imag krytonosců se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžice kuchyňské soli.

U krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*) se ošetření provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

Velmi brzký byl i nálet **dřepčíka olejkového (*Psylliodes chrysocephala*)** zaznamenaný v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov 4.3. a Štoky 7.3./, Jičín /lokalita Valdice 3.3./, Náchod /lokalita Polici nad Metují 27.2./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Skršice 27.2./.

Silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly hlášeny z okresů Svitavy /lokality Čtyřicet Lánů a Záhrad 11.3./ a Trutnov /lokality Bílé Poličany 25.2./. Lokálně až střední výskyty především na okraji porostů byly pozorovány v okrese Náchod /lokality Police nad Metují 11.3./.

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha, a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

PÍCNINY

JETEL, VOJTĚŠKA

V okrese Pardubice /lokality Ostřetín 13.2./ bylo na 2/3 pozemku o celkové výměře 30 ha zaznamenáno odumírání rostlin způsobené silným výskytem **bílé hniloby jetele (*Sclerotinia trifoliorum*)** - potvrzeno laboratoří v Olomouci.

Střední až silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly hlášeny z okresů Svitavy /např. lokality Strakov, Morašice, Benátky, Janov a Oldříš/ a Pardubice /lokality Voleč, Strašov a Lhota pod Přeloučí/.

PASTVINY, LOUKY, TTP

Ve všech okresech byla pozorována značná aktivita **krčka obecného (*Talpa europaea*)** a to nejen na loukách a trvalých travních porostech, ale v mnoha případech i na pozemcích s osem ozimů.

OVOCNÉ DŘEVINY

Při monitoringu přezimujících škůdců byly ve většině případů zjištěny pouze nulové nebo velmi slabé výskyty.

První výskyt imag **mery skvrnitě (*Cacopsylla pyri*)** byl pozorován v okrese Hradec Králové /lokality Hradec Králové 6.3./ a v okrese Svitavy /lokality Svitavy 9.3./ byl zjištěn střední výskyt **mery jabloňové (*Psylla mali*)**.

V okrese Jičín /lokality Drahoraz 11.3./ byl v sadech zjištěn silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**, na stejné lokalitě zjištěn i ohniskový výskyt **hryzce vodního (*Arvicola terrestris*)**.

BRSLÉN EVROPSKÝ

V okresech Jičín /lokality Dolní Lochov, Dřevěnice a Lázně Bělohrad 10.3./, Svitavy /lokality Litomyšl 11.3./ a Trutnov /lokality Bílé Poličany 10.3./ bylo zjištěno první líhnutí larev **mšice makové (*Aphis fabae*)** z přezimujících vajíček.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl